

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Možnost dovolat se relativní neúčinnosti právních jednání avalisty zajišťovací blankosměnky

V praxi není neobvyklé, že poté, kdy věřitel dlužníkovi poskytne úvěr, půjčku či jinou formou peněžní prostředky, dlužník, popř. osoba poskytující zajištění dluhů dlužníka, učiní úkony, jejichž cílem je uchránit majetek, jež by mohl být bankou při vymáhání dluhu postižen. Tak vznikají ve světě bankovních i nebankovních úvěrů a půjček situace, kdy avalista po podpisu zajišťovací blankosměnky převede své movité a především nemovité věci na třetí osoby. Taková jednání, jejichž primárním účelem je učinit dluh nedobytným, však mohou být postižena tzv. relativní neúčinností.

Možnost dovolat se relativní neúčinnosti (dříve odporovatelnost) právního jednání obecně upravuje ust. § 589 a násl. zák. č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „**OZ**“), podle kterého platí, že: *„Zkracuje-li právní jednání dlužníka uspokojení vykonatelné pohledávky věřitele, má věřitel právo domáhat se, aby soud určil, že právní jednání dlužníka není vůči věřiteli právně účinné.“*

Procesní souvislosti

Předmětné ustanovení § 589 OZ hovoří o pohledávce **vykonatelné**. Zákon č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník (dále také jen jako „**SOZ**“ nebo „**starý občanský zákoník**“) ve svém § 42a užíval termín **vymahatelná** pohledávka. Tato změna v terminologii způsobuje, že dosavadní judikatura, která se pojmem vymahatelná pohledávka zabývala, již není bez dalšího využitelná. Základním kritériem pro využití § 589 OZ je tedy nově existence vykonatelné pohledávky opřené o exekuční titul.

Za účinnosti starého občanského zákoníku bylo běžnou praxí, že pokud věřitel neměl svou pohledávku ještě vykonatelnou a v jiném řízení se přiznání této pohledávky domáhal, podal odpůřčí žalobu a soud řízení o takové odpůřčí žalobě obratem přerušil. Ačkoliv část literatury[1] uvádí, že v daném ohledu nelze předpokládat judikturní posun, je objektivním faktem, že úprava OZ je od úpravy SOZ odlišná a věřitel je existenci své vykonatelné pohledávky v řízení o určení neúčinnosti právního jednání povinen prokázat. § 593 OZ stanoví, že vyhradí-li si věřitel dříve, než se jeho pohledávka stane vykonatelnou, právo dovolat se neúčinnosti právního jednání tím, že svoji výhradu prostřednictvím notáře, exekutora nebo soudu oznámí tomu, vůči komu se neúčinnosti právního jednání může dovolat, pak mu neběží lhůta k dovolání se neúčinnosti právního jednání, dokud se pohledávka nestane vykonatelnou. Odborná literatura[2] k tomu uvádí: „S ohledem na změnu z

vymahatelné pohledávky na pohledávku vykonatelnou bylo třeba změnit i způsob, jakým se věřitel může domoci neúčinnosti zkracujícího jednání dlužníka, i když nemá doposud pohledávku vykonatelnou. Zákonodárce opustil koncept přerušení řízení o odpůrcí žalobě do skončení řízení o věřitelově pohledávce a vydal se cestou učinění výhrady."

Věřitel tedy není předčasně nucen podat odpůrcí žalobu, ale jeho práva chrání institut výhrady vykonatelnosti. Věřiteli v takovém případě nebude běžet lhůta k odpůrcí žalobě až do doby, než se pohledávka vykonatelnou stane.

Aktivní legitimace

Aktivně legitimován k odpůrcí žalobě je pouze věřitel dlužníka, tj. ten, kdo má za dlužníkem pohledávku. Dle ustálené soudní praxe a názorů odborné veřejnosti musí tato pohledávka (alespoň ve formě pohledávky budoucí) existovat již v době, kdy k odporovatelnému právnímu jednání došlo. V této souvislosti si je tedy nutno položit otázku, zda věřitelé v době, kdy avalista doposud nevyplněné zajišťovací blankosměnky převádí svůj majetek, mají vůči avalistovi jakoukoli pohledávku, tedy zda jsou v postavení věřitelů i vůči němu.

Podle judikatury i právní teorie nevyplněná blankosměnka pohledávku bez dalšího nezakládá[3]. Tento názor potvrdil i Nejvyšší soud[4], který dovodil, že dnem vystavení blankosměnky nevzniká žádný závazek z blankosměnky, neboť ze zajišťovacího charakteru směnky vyplývá, že se remitent nemůže domáhat plnění ze směnky dříve, než došlo k tomu, že výstavce nesplnil řádně a včas své peněžité závazky vyplývající z primárního vztahu. V rozhodovací praxi soudů je zároveň ustálen závěr, že **pohledávka ze směnky vzniká vyplněním blankosměnky zpětně ke dni vystavení blankosměnky**, když Vrchní soud v Praze uvedl: „Dlužníci, kteří se podepsali na blankosměnku před jejím doplněním, stávají se vyplněním směnky směnečnými dlužníky s účinky *ex tunc* od vydání listiny.“[5], a obdobně judikoval Nejvyšší soud, že: „Účinky přeměny blankosměnky ve směnku řádně vyplněnou nastávají *ex tunc*, *ex tunc* tedy vznikne i závazek avalisty, který se na blankosměnku podepsal.“[6]

Přes ustálenou judikaturu o zpětném vzniku pohledávky Nejvyšší soud v rozhodnutí sp. zn. 21 Cdo 2594/2013 ze dne 22. 5. 2014 rozhodl pro věřitele nepříznivě. V předmětné věci byla uzavřena smlouva o úvěru, na jejímž základě žalobkyně poskytla žalovanému kontokorentní úvěr. Závazek vrátit peněžní prostředky byl zajištěn mimo jiné blankosměnkou podle dohody o vyplňovacím právu směnečném. Avalista blankosměnky cca 1 rok před vydáním směnečného platebního rozkazu převedl darovacími smlouvami své nemovitosti. Nejvyšší soud uzavřel, že k tomu, aby darovací smlouvy byly vůči žalobkyni neúčinnými právními úkony, muselo být (ze strany žalobkyně) v první řadě **tvrzeno a prokazováno, že avalista v době účinnosti vkladu vlastnického práva ve prospěch žalovaného věděl (musel vědět), že má jako avalista z blankosměnky vůči žalobkyni dluh, tedy že blankosměnka zajišťující pohledávku žalobkyně vůči žalovanému byla již vyplněna, případně že avalista musel vědět o nesplácení úvěru, a to i když k vyplnění blankosměnky došlo až později**, nebo že avalista věděl alespoň o jakékoli jiné skutečnosti nasvědčující tomu, že dlužník neplní své závazky ze smlouvy o úvěru.

Závěr

Judikatura k tomu, aby bylo možné uzavřít, že smlouvy, kterými avalista před vyplněním blankosměnky převádí svůj majetek, jsou neúčinné, vyžaduje, aby avalista musel vědět alespoň o skutečnostech nasvědčujících tomu, že dlužník neplní své závazky. Nejvyšší soud *de facto* vyžaduje, aby avalista věděl o tom, že se úvěr může stát okamžitě splatným a že hrozí, že dojde v důsledku splatnosti úvěru k vyplnění blankosměnky.

Věřitelům lze v tomto ohledu doporučit, aby v úvěrových smlouvách precizně formulovali možnosti zesplatnění úvěru, seznámili avalisty blankosměnek s úvěrovou dokumentací či smluvně stanovili povinnost avalisty se o průběhu úvěrového vztahu informovat, popř. avalistům zhoršenou platební morálku dlužníků z primárního právního vztahu notifikovali a tak si zajistili v případném sporu lepší právní pozici.

Mgr. Ing. Jan Vavřina,
advokát a partner

Mgr. Aleš Hradil,
advokátní koncipient

[DUNOVSKÁ & PARTNEŘI s.r.o.](#)
advokátní kancelář

Palác Archa
Na Poříčí 24
110 00 Praha 1

Tel.: +420 221 774 000
e-mail: office@dunovska.cz

[1] Oldřich Řeháček, Milan Vrba: Relativní neúčinnost právních jednání dle nového občanského zákoníku, [Právní rozhledy 21/2013, s. 747]

[2] Lavický, P. a kol.: Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014

[3] Rozsudek VS v Praze ze dne 18. října 2004, sp. zn. 9 Cmo 274/2004.

[4] Rozsudek NS ze dne 26. 4. 2011, sp. zn. 20 Cdo 2031/2009.

[5] Rozhodnutí VS v Praze ze dne 20. 2. 2001, sp. zn. 5 Cmo 556/2000.

[6] Rozhodnutí NS ze dne 1. 8. 2007, sp. zn. 29 Cdo 721/2006; obdobně také rozhodnutí NS ze dne 30. 1. 2007, sp. zn. 29 Odo 1099/2006.

Další články:

- [Povaha sjezdů](#)
- [Zaplatit za logo nestačí. Jaká práva skutečně získáváte?](#)
- [Výslech advokáta účastníka řízení coby důkazní prostředek](#)
- [Rozhodnutí Nejvyššího soudu ke změně klíče pro stanovení příspěvků na správu domu a pozemku, k samotnému stanovení příspěvků a k rozúčtování nákladů na služby](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 41.: Záruka za jakost v kupní smlouvě](#)
- [Dvacet let vlastní cestou. Arthur Braun o svobodě, číslech a lidském elementu advokacie](#)
- [Komu náleží vlastnické právo k náhradní veřejné komunikaci postavené investorem?](#)
- [AML rizika u luxusních nákupů](#)
- [Recentní judikatura Nejvyššího soudu k důvodům neplatnosti usnesení valné hromady](#)
- [Tlačítko pro odstoupení od smlouvy jako nový standard spotřebitelského online rozhraní](#)
- [Formální a materiální stránka přestupku; case study](#)